

TELEGRAFUL ROMÂN

Apară Marți, Jue și Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălătațe pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuza. Articoll nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

O bôlă românească.

Sibiu, 5 Sept mbre n.

Nu ne este intențiunea să insistăm și la locul acesta asupra celor întem-plate la Brad, unde, cum se știe, în ziua de Sfânta-Mărie s'a ținut adunarea generală de est-an a „Societății pentru fond de teatru român”. Cetitorul va găsi mai la vale un raport amănunțit despre decurgerea adunării, și din acest raport va afla tot ce dorește să știe, și ce pôte să i stîrnescă interes față de această instituțiune culturală română, — câștigând și convingerea, că Societatea pentru fond de teatru român ia tot mai frumos avânt de când e pusă sub conducerea unui comitet care muncește cu zel și pricepere, și (de ce să nu o spunem?) cu *cheltuială puțină*.

Nota generală a fost bună și pentru această întrunire românească, căci a decurs bine și în ordine. Dar' cum am spus, nu cu adunarea însăși voim să ne ocupăm la locul acesta, ci cu o parte a adunării, cu partea cea mai însemnată, cu magistralul discurs de deschidere al dlui Iosif Vulcan, neobositul president al Societății și membru al Academiei Române.

Cetitorii ziariului nostru cunosc acest frumos discurs. Vor fi constatat deci cu noi împreună, că vorbirea cu care dl Vulcan a deschis de astădată adunarea generală a Societății de teatru a eșit din cadrele unei simple vorbiri prezidențiale, în care se înșiră frase, cu gust și fără gust, și se aruncă elogi, meritate și nemeritate, în dreapta și în stînga, ci aceea ce dl Vulcan, îndemnat de cel mai cald patriotism și de cea mai curată iubire de neam, a spus în Brad de la masa prezidențială constituie un edevărat program pentru pătura cultă a neamului nostru, atacată de mari și urite bôle, programul de regenerare și nobilitare, un program pe care trebuie să l subscrie fie-care Român adevărat, pentru-că în el sunt precisate bazele viitorului nostru.

Laudă trebuie să aducem dlui Vulcan pentru curajul cu care a spart ghița, pentru sinceritatea cu care ne-a zugrăvit așa cum suntem și nu altcum. A arătat rana întrégă de care suferim, și nu a mai ascuns-o. Ni-a spus verde că suntem epigoni pe lângă înaintașii cei mari din trecut, cari aveau idealuri, pe când idealul nostru e pânțelele propriu. A scos la ivelă și a arătat în întéga ei ființă cea mai urită dintré însușirile noastre: *invidia*, această mare *bôlă românească*, — cum a numit-o dl Vulcan, — care rôde la rădăcinile ori-cărei porniri bune românești.

Da; așa suntem, cum ne-a arătat lumii dl Vulcan. Invidioși, biritori și certăreși. Pe cei ce vreau să muncescă pentru binele public, în loc să sărim toți și să-i sprijinim și încurajăm, îi împedecăm în activitatea lor și îi disguștăm, pentru-că toți trântorii li-se pun în cale ca nu cumva să se ridice prea sus.

Ne place să trăim pe ușor. Câștig bun, plată grasă, muncă puțină. Pentru binele de obște nu muncim, nu prea jertfim. Ear' și dacă jertfim, o facem din interes, pentru reclama, pentru popularitate. Și dacă vedem că întârzie reclama, ni-o facem noi, lăudându-ne singuri în publicitate cu aceea

ce am făcut pentru „ingrata nație românească”, care nu știe să fie recunoscătoare și de la care n'am primit încă nimica. Astfel batjocorim sfânta scriptură, care ne spune, că dacă faci vre-un bine, așa să-l faci, ca *dreapta să nu știe ce face stînga!*

Discursul dlui Vulcan a fost aplaudat cu căldură. Așa ne spune raportul. Cei întruniți în Brad au fost deci întru tôte de acord cu vorbitorul. O credem! Dar' vorbele dlui Vulcan nici n'au fost adresate celor întruniți în Brad, ci celor ce *nu erau acolo*. Acelora, pe cari omul nu'i vede la nici o întrunire românească, nu-i vede nici-unde când e vorba de muncă și de jertfă, se împedecă însă pretutindenea în ei unde sunt posturi de ocupat, câștig de incassat, unde e de primit ceva și nu e nimic de dat. Și după ce ômenii acestia, cari, durere, sunt destul de numeroși, n'au putut să asculte cu urechile proprii înțeleptul discurs al dlui Vulcan, ar face bine dacă cel puțin din ziare ar lua act despre el, însă totodată și firma hotărîre de a se îndrepta. Pentru-că adevărurile crude nu pentru aceea ni-le-a spus dl Vulcan, ca să ne înfrunte, ci ca să ne îndrepte. Bôla, marea *bôlă românească* ne este descoperită în fața lumii; se aplicăm deci leacul de vindecare. Să-l aplicăm fără cruțare, până nu e târziu. Dar' aplică-l fiecare *asupra sa*, căci numai atunci vindecarea e sigură.

Adunarea de la Brad.

— 1 Septembrie n.

Sâmbătă, înainte de ziua Sfintei Mării, românescul orașel Brad din fostul comitat al Zarandului adăpostia în casele sale numeroș public străin. Adeacă străin întru atîta că nu era din Brad, ci din despărțări mai mici ori mai mari, de unde lumea românească a venit să participe la adunarea generală a „Societății pentru fond de teatru român”, care avea să se deschidă aici în ziua următoare, Duminecă, ziua de Sfânta-Mărie.

Unii dintré iubiții oșpeți ai Bradului au sosit cu trăsurile, încă Sâmbăta pe la amiază, ear' venerabilul și agitul president, domnul Iosif Vulcan, însoțit de stimatea dîmnă, cu o suită frumoasă formată din membrii comitetului și alți fruntași ai neamului nostru, domni și dîmne, a sosit sîra la orele 7, venind cu trenul dinspre Arad.

La gară îl aștepta comitetul aranjator local, care prin rostul domnului protopresbiter Vasile Damian a salutat de binevenire pe domnul president, comitetul și oșpeții sosiți. A mulțămît în termeni frumoși dl Vulcan, ear' în urmă oșpeții au fost conduși la cuartire. Nu preste mult, pe la orele 9, oșpeții și-au dat întâlnire în sala de la hotelul Central, unde la mese întinse s'a ținut sîra de cunoștință. Lăutari din Abrud, conduși de vestitul Ghiuț, înveseliau inimile cu doine românești.

La un moment dat profesorul Albu salută în numele Bradului oșpeții sosiți, ear' dl Vulcan răspunde aducînd elogi Bradului, care a avut și are rol însemnat cultural în viața noastră românească.

În voe bună și în bună ordine a decurs această sîra de cunoștință, de la care lumea s'a depărțat tîrziu noptea.

Ședința primă.

Duminecă dimineța s'a oficiat serviciul divin în biserică gr. orientală, slujind proto-

presbiterul Damian, cu preotul Rimbaș din Brad, Popoviciu din Ciaba și diaconul Joldea din Halmăgu. Dl protopop Damian a rostit o frumoasă predică, despre teatru. De la biserică lumea a mers apoi la gimnasiu, unde în sala de gimnastică frumos decorată s'au ținut ședințele adunării generale a „Societății pentru fond de teatru”.

La orele 12 presidentul societății, domnul Iosif Vulcan, rostește magistralul discurs de deschidere (l'am publicat în întregime în doi numeri premergători. Red.) ascultat cu încordată atențiune și subliniat cu egomotose aplause. De astădată dl Vulcan s'a întrecut însuși pe sine în gruparea adevărurilor crude, cari au fost supremul timp a se spune odată fără șovăire societății noastre românești, înfi-ciată de mari bôle naționale.

Răspunde frumos și avîntat dl Dr. Pavel Oprea, directorul gimnasiului din Brad, promițînd tot sprîgîul posibil pentru a duce la învingere steagul Societății.

Domnul president Vulcan mulțămeste. Domnul Părau, fost director gimnasial, salută adunarea în numele „Asociațiunei”, sora cea mai mare, ear' domnul Vulcan răspunde, mulțămînd pentru frumoșele cuvinte adresate.

Presidentul numește notari ai adunării generale pe domnii Vasile Goldiș și Dr Iosif Blaga, în urmă rostește o frumoasă vorbire în memoria lui Dr. Iosif Hodoș, fost vice-comite al fostului comitat Zarand și fost primul president al „Societății pentru fond de teatru”, unul dintré cei mai luminați fii ai Zarandului, care ocupă loc de frunte în istoria dezvoltării noastre culturale-naționale din jnmătatea din urmă a secolului trecut.

Publicul, pentru a-și arăta pioșă recunoștință față de memoria marelui bărbat, a ascultat vorbirea în picîore.

Se intră apoi în ordinea de zi, alegîndu-se comisiunile astfel:

Comisiunea pentru înscrierea de membri noi o formează domnii: Dr. I. Papp, Al. Drala, Dr. Pavel Oprea, Dr. I. David și Adam Damian.

Comisiunea pentru cenzurarea raportului comitetului domnii Dr. V. Brăneș, Vasile Damian, Stefan Albu, Nicolae Hant și Dr. Ioan Radu.

Comisiunea pentru cenzurarea rațiocinilor domnii Dr. George Dobrin, Petru Rimbaș, Nicolae Borza, Dr. Grozda și Ioan German.

Urmază disertațiunile. Se dă cuvînt domnului Dr. Pavel Oprea, care ține o frumoasă și bine întocmită conferință despre fundarea gimnasiului din Brad, scoțînd la ivelă rolul marelui Șaguna în chestia această, și jertfele aduse din partea comunelor din fostul comitat al Zarandului.

Conferențiarul e aplaudat și felicitat, ear' presidentul declară ședința primă încheiată.

Banchetul.

La orele 2 și jumătate s'a început banchetul, în sala de la hotel Central. Sala era plină de lume românească. Presidentul în frunte, comitetul în jurul se, și apoi ceilalți oșpeți. Toastele rostite au fost următoarele: Presidentul Iosif Vulcan pentru M. Sa. Publicul se ridică, ear' musica intonează imnul împărătesc. Protopresbiterul Vasile Damian pentru neobositul president al societății Iosif Vulcan, căruia publicul present îi face frumoșe ovațiuni. Directorul gimnasiului din Brașov V. Onițiu toastează în numele comitetului pentru Zarandeni, Ioan German pentru comitet, Emanuel Ungurian pentru popor și înaintarea sa economică și culturală, Boneu pentru funcționarii administrației publice din Brad, Vasile Goldiș pentru iubirea și încrederea reciprocă, Dr. Ioan Suciu pentru al-

truism, Petru Călcunariu pentru cei ce sun ômenii faptelor nu ômenii vorbelor, și Nicolae Hențiu pentru directorul minelor din Brad. În bună animație lumea a rămas împreună până spre sîra.

Concertul.

Concertul și teatrul s'a început la orele 8 sîra, executat fiind după programul publicat în ziare. A cântat corul studenților, a declamat bursierul societății pentru fond de teatru, Z. Bărsan, și s'a jucat piesa „Aur” de Constanța Hodoș, în care diletanții și-au interpretat destul de bine rolurile. Pentru publicul din Brad are piesa importanță, fiind-că acțiunea se petrece în fostul comitat al Zarandului. Tôte prestațiunile, atât ale diletanților, cât și ale corului condus de învățătorul Stoia, apoi ale lui Z. Bărsan, au fost acoperite cu aplause meritate.

După concert cină comună și doine frumoșe, cântate de taraful lui Ghiuț.

Ședința a doua.

S'a ținut Luni la orele 10. Se verifică procesul verbal al ședinței prime și se pune la ordinea zilei cetirea disertațiunilor anunțate.

Vasile Goldiș citește disertațiunea dlui Enea Hodoș (absent) intitulată: „Cîteva amintiri despre școlile din Brad”. E ascultată cu drag și e viu aplaudată. Presidentul Vulcan aduce mulțămiri autorului și-i trimite salutări. Dr. Iosif Blaga își citește disertația „despre gust”, asemenea bine lucrată și cu plăcere ascultată din partea publicului.

Ceialaltă disertațiune anunțată nu se cotește, ci va fi publicată.

Urmază rapôrtele comisiunilor. Dr. P. Oprea comunică în numele comisiunei pentru înscrierea membrilor, că s'au înscris 12 membri fondatori, 18 pe viață, 44 ordinari și 102 ajutători. S'au încassat peste tot 5500 cor., afară de venitul concertului.

Se ia spre știre întré vii aclamări.

Dr. Grozda în numele comisiunei cenzurătoare de rațiocinii raporteză, că purtarea cassei a fost aflată în deplină ordine și propune, ca adunarea să dea absolutoriu și mulțămită cassariului Nic. Petra-Petrescu.

Se primește. Notez că averea societății a crescut în anul trecut cu 17.693.07 cor., și la finea anului făcea în corône: 349.002.54.

Dr. Ioan Radu, în numele comisiunei pentru cenzurarea raportului comitetului propune aprobarea tuturor punctelor cuprinse în raportul compus cu multă îngrijire din partea secretariului Dr. Blaga.

Se primește, votându-se comitetului absolutoriu.

Urmază alegerea comitetului pe noul period de 3 ani. După-ce dl N. Petra-Petrescu se rógă a nu mai fi luat în combinație pentru postul de cassariu, și dl Emanuel Ungurian încă renunță de a mai face parte din comitat, — la propunerea protopresbiterului Vasile Damian comitetul vine ales cu aclamațiune astfel: president Iosif Vulcan, vicepresident Virgil Onițiu, secretari Dr. Iosif Blaga, cassariu Dr. Nicolae Vecerde, dirigentul filialei „Albina” din Brașov, ear' membri în comitet: Vasile Goldiș, George Dima, și Dr. George Dobrin, avocat în Lugoj.

În urma invitării primite, societatea pentru fond de teatru român își va ține adunarea generală în anul viitor în Reșița (Banat).

Se numește o comisiune pentru verificarea procesului verbal al ședinței a doua, și în urmă presidentul încheie adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, aducînd elogi și mulțămiri Zarand-nilor pentru sprîgînul dat. Răspunde protopresbiterul Damian urînd prosperare Societății.

Lumea părăsește sala de ședințe cu bune impresiuni.

Esposiția de lucru de mână.

Din incidentul sărbătorilor românești cari au avut loc Duminecă și Luni în Brad, comitetul local a aranjat și o esposiție de lucru de mână, bine succedă. Publicul s'a delectat mult vădând lucrări într'adevăr artistice eșite din mâinile țerancei române. S'au văzut tot felul de cusături, chiar și de cele vechi, de pe la începutul secolului trecut. Esposiția a fost aranjată la inițiativa domnei Elena Hossu-Longin din Deva.

Balul.

Luni s'era a fost bal, la care a participat întreaga românie înunită în Brad. Animație mare și lux și mai mare, — băta-l norocul s'el bată. Costum național numai unul!

La Cebea.

O parte din public a plecat Marți dimineață spre casă, ear' cealaltă parte (mai mică) nu s'a putut despărți de Brad înainte de a face peregrinaj la Cebea, comuna din apropiere, unde e goronul lui Horia, sub umbra căruia își dărmă somnul de veci eroul nostru Avram Iancu. I-am dorit somn ușor, și cu inimi înduioșate am părăsit cimiteriul, sfântul lăcaș al rămășițelor marelui nostru erou.

Mercuri după amiază Bradul intrase apoi de nou în monotonie de mai înainte. S'au fost dus iubiiți oșpeți toți, și cu ei s'a dus sgomotul, animația, voia bună. Am rămas cu suvenirile, și suvenirii sperăm că vor fi dus și oșpeții cu ei. Suvenirii plăcute.

Correspondentul.

Intuițiunea ca factor de învățământ.

(Principiile intuițiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvânt de deschidere, rostit în conferința învățătorască din cercul Brașovului, de Nicolae Sulică).

Domnilor învățători! Anul acesta am avut eu onoarea de a fi numit din partea Ven. Consistoriului arhiepiscopesc ca conducător al conferințelor dvăstre. În această calitate a mea am aflat de consult și mă acomedez și eu ușului practicat în ultimii ani în sinul conferințelor dvăstre, ca adevărat pentru tot decursul conferințelor să se admită un singur studiu ca obiect al lecțiilor practice. Ca exclusiv obiect al temelor practice am stabilit deci pentru anul acesta limba magiară. Am făcut această după-ace am consultat mai întâi în obicinuita consultare prealabilă opinia mai multor membrii fruntași ai cercului dvăstre conferențiar, cari cred, că prin rostul lor au tălmăcit o dorință generală a dvăstre.

Limba magiară, ca singura limbă străină în școlile noastre primare, este, precum se știe, acel obiect de învățământ, la a cărui propunere întimpină mai multe greutăți atât învățătorului cât și elevului. Pe de altă parte deosece se impune și se insistă aproape zilnic, ca propunerea limbii magiare să devină din ce în ce tot mai intensivă în școlile noastre primare, a fost justă și justificată dorința aceloră dintr' dvăstre, cari au cerut ca

obiect al discușiunilor acestei conferințe tot mai metodică limbii magiare.

Care este cel mai nimerit metod pentru propunerea cât mai intensivă și mai cu succes a limbii magiare? — iată problema ce cu drept cuvânt preocupă de un timp încă învățătorimea noastră, după-ace în zilele noastre se validităză tot mai hotărât tendința de a reforma radical metodică limbilor moderne prin introducerea metodelui intuitiv, așa numit direct. Tradițiunea pedagogică în toate școlile noastre primare a fost și este că învățătorii să se folosească la propunerea limbii magiare de intermediul limbii materne. Acesta este metodelui așa numit indirect. Mai toate manualele pentru limba magiară sunt compuse pe baza acestui sistem. Pe alocurea au început să se facă încercări și experiențe și cu metodelui cel nou, folosindu-se manualul de Schullerus și Popovici.

Iată deci problema, a cărei rezolvare definitivă e rezervată încă viitorului: ce metod să se urmeze la predarea limbii magiare în școlile noastre primare, metodelui cel vechi așa numit indirect, sau metodelui cel nou direct, sau un metodelui unit, reprezentând un compromis al amândurora?

Membrii acestei conferințe vor avea ocaziune de astădată să facă cunoștință și cu metodelui cel nou, și astfel se vor pute alege dacă nu cu o convingere definitivă, cel puțin cu o părere provizorie despre avantajile și dezavantajile celor 3 metode.

În legătură cred că e aproape de prisos să mai accentuez aici, că anul acesta atât domnii prelegători, cât și elevii sunt acuși într'o situație cu totul excepțională, deosece elevii de la școlile noastre din localitate sunt obișnuiți cu metodelui indirectă, ear' domnii prelegători vor cerea probabil să-și întocmescă lecțiile după metodelui cea nouă. Vom avea deci de a face nu cu niște lecții obișnuite, ținute într' împrejurări normale, ci cu o simplă experiență improvizată, ce se aplică probabil pentru prima-ora la elevii noștri. De faptul acesta trebuie să ținem la tot cazul cont, dacă vom să fim pe deplin just în critica ce vom face lecțiilor practice din anul acesta.

După această scurtă introducere aș putea deschide conferința și am putea trece de-a dreptul la ordinea zilei. Cu toate acestea, deosece metodelui cel nou la propunerea limbilor moderne se întemează mare parte pe intuițiune și deosece învățământul intuitiv se consideră cu tot dreptul de un factor cardinal pedagogic, am aflat cu cale, ca în discursul meu de deschidere să mă estind asupra câtorva momente esențiale ale învățământului intuitiv, cărora pedagogia mai nouă le atribuie o extremă importanță pedagogică și educativă.

I.

Pedagogia întemeiată pe baze raționale nu e un lucru tocmai așa de vechi precum se crede de obicei în masa cea mare a celor neinițiați. Ceea-ace astăzi ni-se pare în instrucțiune și mai ales în metodică lucru de sine înțeles, în cele mai multe cazuri e fructul unei îndelungate și anevoioase experiențe. Se pare în adevăr lucru aproape pa-

redoxal a susține, că pe lângă instituțiunile bisericești omenimea noastră n'a dovedit mai mult conservatism și perseverență ca tocmai în viața școlară în dezvoltarea instituțiunilor școlare. Și cu toate acestea așa este. A trebuit să treacă peste două mii de ani de la filosoful Plato, care a încercat mai întâi să ne dea un sistem pedagogic științific, întemeiat pe adânci convingeri filosofice, până ce a venit filosoful Herbart, întemeietorul pedagogiei științifice de astăzi, în care s'a cristallizat pentru prima-ora în formă aplicabilă și practică experiența până atunci izolată de sute și sute de ani de muncă pedagogică. Astăzi sistemul pedagogiei științifice, care cere, ca totă metodică învățământului să fie întemeiată pe legile firești de dezvoltare și funcționare a vieții sufletești a elevului, ni-se pare ceva așa de natural și de omenesc, în cât necunoscând sbuciumările prin cari a trecut știința educației de la început și până în ziua de azi, îți vine să crezi că pedagogia așa a fost și a trebuit să fie de când a simțit omul mai întâi necesitatea de a se cultiva și educa, adevărat sistem și știință încadrată în legile psihologiei și ale etice. Și cu toate acestea sistemul pedagogiei științifice moderne abia dată de la Herbart încă (mort în 1841) și a ajuns să fie recunoscut și adoptat pe de-a ntregul și preste tot în instrucțiunea primară, ca și secundară, abia în ultimele decenii.

Astăzi ni-se pare asemenea foarte firesc, ca elevul să fie pus în pozițiunea să facă cunoștință temeinică cu lumea ce-l înconjură, cu cartea cea mare a naturii, și cu toate acestea științele reale, Geografia patriei etc. sunt obiecte introduse sistematic în școală tot numai în timpul din urmă.

Ni-se pare lucru de sine înțeles, ca elevul să facă cunoștință cu obiectele din lumea din afară prin intuiție directă, sau cel puțin prin tablouri și modele, cari să reproducă fidel natura; și cu toate acestea aplicarea sistematică a mijloacelor de intuiție în învățământ abia se face de vre-o câteva decenii, mai ales de la generalizarea sistemului pedagogic al lui Pestalozzi încă, deși principiul învățământului intuitiv l'a inventat deja acum 300 de ani francezul Montaigne, ear' Bacon și Comenius l'au ridicat la rangul unui factor de prima forță în instrucțiune.

(Va urma.)

Convențiunea comercială cu România.

(Fine.)

În acest tarif aflăm mai cu seamă ce privește mai întâi interesul agronomiei, taxe de șose-ori mai urcate pentru importul de cai, — la care import din străinătate România este așa zicând avisată în lipsa unei economii proprii suficiente.

Mașini agricole, cari de present sunt scutite de vamă la intrarea în România, sunt impuse acum cu patru franci per 100 kilograme (proiectul guvernului propusese doi-sprezece franci).

Introducerea acestei vămi atinge foarte de aproape și interesele industriei noastre din sud-estul Ardealului, deosece produsele fabricelor noastre din Brașov și Sibiu aveau până în timpul din urmă de bușul lor prin-

cipal în România. De aceea dorim cu totă insistență, ca în decursul pertractărilor vamale să se delature această taxă, corespunzător stărei de azi. Celelalte urcări ale tarifului în parte foarte esențiale, cari ating mai de aproape interesele noastre și înseamnă o împingere a situațiunii actuale spre partea mai defavorabilă, privesc mai cu seamă diferite mărfuri de lemn și dăgo, piei și pielării, postavuri și mărfuri de lână, pălării de pială (tărănești), țesături de bumbac și torturi, mărfuri de confecțiune etc.

Șirul articolelor de esport, cari până la mijlocul anului optzeci, adevărat până la izbucnirea războiului vamal român, se puteau bucura de o esportățiune mai mare de aici, este fără îndoială cu mult mai mare. Intrelăsăm cu intențiune a le mai enumera separat și cu această ocaziune, deosece deja de la început suntem siguri, că în vederea politicii actuale vamale și comerciale, care domină de present în statul român și mai cu seamă în vederea faptului, că respectivele ramuri de industrie s'au încetățenit deja dincolo de graniță sau sunt reprezentate, ne lipsește ori-ce prospect pentru rehabilitarea acestui comerț de esportățiune.

Dacă și cum va succede în situațiunea arătată mai sus cu ocaziunea tratativilor să i-se taie măcar și numai virfurile cele mai ascuțite îndreptate în contra esportului nostru ale noului tarif vamal român, pronunțat protecționist și în multe privințe prohibitiv, astăzi fără îndoială încă nu se poate prevedea, dar' ne temem mult, că acest comerț esterior spre Ost, la care ținuturile noastre sunt atât de mult avizate, va suferi earăși o pierdere însemnată și că abia vom mai putea susține un comerț esterior măcar și în estensiunea de până acuma, foarte modestă.

Tot asemenea trebuie să dorim, ca să succedă a ajunge și cu principatul Bulgaria la o astfel de învoială, care să poată împiedeca scăderea mai departe a esportului nostru spre aceste piețe, experiență din nenorocire în anii din urmă foarte simțitor.

Deosebit pond trebuie să punem și cu această ocaziune pe necesitatea creării unei învoiei pentru regularea comerțului de vite cu statul vecin România. Noi credem, că prin această s'ar da și cheia prin care s'ar putea obține înclinarea spre concesii pe s'ar articolelor noastre de industrie destinate esportului acolo. Cu această ocaziune ne-am ocupat deja în raportul nostru pe anul 1902, azi însă avem motive de tot speciale, foarte ponderose pentru sprăjinierea acestei dorințe. În timpul din urmă și esportul de vite din ținuturile noastre spre piețele vestice, mai cu seamă și cele esterne, germane și austriace, a luat astfel de dimensiuni, în cât efectul său asupra prețurilor cărnei a trebuit să se resimtă. Scumpetea provocată prin această împrejurare se resimte peste tot în mod foarte desavantages. Altă mântuire din această calamitate nu ne putem închipui în fața pozițiunii părților acestora de țară, de cât să se deschidă vitelor cornute de proveniență românească drumul încă. Deja în raportul nostru precedent am arătat, că de și importul direct de vite cornute din România în interiorul Ungariei este de present deschis, totuși vin astfel de vite peste Sârbia. Prin urmare măsurile acestea de opreliște sunt într'afată iluzorii, întru cât nu pot împiedeca cu totul sau peste tot intrarea de vite române. Din această intrare de vite din România via Sârbia, respective de importul de vite sârbești, căruia nu i-s'au pus după cum se știe tot asemenea pedeci ca celui românesc, părțile ardelenesti nu pot simți nici o influență binefăcătoare, deosece aceste vite își află cumpărători amesturați drumului lor natural deja

o mulțime de bani fără nici un rezultat până în ziua de astăzi, rămânând românii păgubiți în ambe atacerile. — Curatorul acesta încă a rămas datoriu bisericii cu o mare sumă de bani ca rest de casă.

Cu îngăduința protopopului Gregoriu Gal pe anii 1845 și 1846 a fost ales din partea consistoriului ecleziastic de curator primariu Florian Zirbo. Sub dînsul au fost rebonificate preotului spesele avute cu facerea fântânii și a pivniței de la casa parochială, în sumă de 30 fl. „Aciasta să se știe, că încă în anii mai dinainte s'au hotărât, ca ori care corator să fie în 2 ani după oaltă de frică, diacolo înainte numai de va vrea, așa și Florian Zirbo înbiindu l' totă clejia au mai rămas și pe anul viitoriu“ (1846). Tot sub el s'a făcut o ladă pentru păstrarea sămădașelor, s'a acoperit șura la școală și s'a făcut un gard de șoși pe lângă școală de partea de cătră vale. Nici el n'a rămas să nu fie datoriu la biserică cu un mare rest de casă.

(Va urma.)

Vorbe înțelepte.

În casa omului lucrător lenea nu are loc nici după cupțoriu.

FOIȘORĂ

Din cronica parohiei gr-ort. române a Mănăsturului-unguresc.

De Gavril Hango, preot.
(Urmare.)

În 6 Februarie 1838 — acum nu mai citez, ci estrag, — a fost ales curator (epitrop) George Muntean al lui Bămfușiu, care a funcționat și în anul 1839. Sub curatorul acesta s'a făcut polată nouă și sub șură „găbnaș“, în care să se țină grăul bisericii, s'a acoperit șura și s'a făcut gard de șoși împrejurul casei parohiale și împrejurul școlei, apoi a ajutat parochului de a zălogit cu 30 fl. un rit — de care biserică până acum nu avea — pe care să-l folosească parochul.

Pentru anii 1840 și 1841 a fost ales curator Petru Goia al Goiesi, sub care s'a adus hotărîrea (în a. 1841) „ca ori care poporan pentru neascultarea mergerii la lucru ecleziastic, să plătească, precum: arătura de primăvară cu 5 fl., ogoru cu 2 fl. 30 cr., secarea cum va umbla săcărătorii“; apoi curatorii mici să stringă cametele pe rîndul satului, fiind scu-

tiți în anul lor de săparea gropii la morți. Tot în a. 1841 s'a statuit, ca nici preotul, nici învățătorul să nu mai zidească nimic pe locul bisericii fără știrea „consistoriului ecleziastic“, căci cele ce vor zidi de aci înainte, biserică nici le va răscumpăra de la ei, nici le va întreține pe spesele sale.

Curatorul următoriu Ioan Urs (1842) din venitul bisericii a bătut până la pod totă ulicioara cu pîtră. „Sămădașul“ și l'a dat „înaintea consistoriului alor 27 de bătrâni ai cleșii“.

În anul 1843 a fost curator Ioan Găscă al Grecului, avînd de ajutoriu 6 jurați. El a căpătat însărcinarea să scotă datoria (restul casei) de la fostii curatori Petru Goia și Ioan Urs, apoi s'a hotărît, ca gardul dimprejurul țințirului — fiind rîu — să se strice, tot așa și cel dimprejurul grădinei de la școală, și să se facă în rîndul satului. În scopul acesta primul a fost împărțit pe 80 de gazde, ear' al doilea pe 26 gazde — tot câte 2 stănjini pe o gazdă. Plata „fioratorului“ se statorește în 10 zloți pe an. El încă a rămas datoriu bisericii cu un mare rest de casă.

După el a urmat ficator în a. 1844 frate-său Vasile Gînsă, care a primit însărcinarea, „ca să prindă a vâlătuf după locu Căvacului și ritul taurului numit, care le-au fo-

glăluit magiarismul în acea vreme când preotea Cosma Popoviciu“.

Cu locul Căvacului lucrul stă așa, că domnii pămîntului daseră un loc în strada satului, pe care să se zidească o făurărie, ear' faurul era datoriu drept chirie a lucrărilor pe s'ar preotului reformat și cel român. Cu timpul însă Ungurii au zis, că ei au cumpărat cu totul acel loc cu casă cu tot de la posesorul Kemény Miklós, și de le vor întorci Români jumătate din prețul de cumpărare, atunci vor săv și ei parte la făurărie, dar' ei neavînd știre despre cumpăratură, n'au voit. — Ear' lucrul cu ritul taurului stă așa, că rupendu-se o parte din hotarul satului, aceea se lucra din partea sâtenilor pentru susținerea taurului satului, ear' venitul intra în lada comunității. Afirmative, preotul Cosma Popoviciu a voit odată să aducă el singur fînul de pe acel rit, dar' a fost oprit, și îmbătându-l cu vin, l'a dus în curtea domnescă a lui D. Kabos, pe timpul birăriei lui Coldia Onciu și al preotului reformat Miklós Péter, cari umblau în voia domnilor și a ungurilor. — Ambe cauzele acestea au ajuns în anul acesta la Guvern, care prin doi comisari a făcut investigație, ear' de la guvern la varmegie, de la varmegie pe mîna advocaților, cheltuiindu-se

pe piețele din Sudul și Vestul Ungariei și peste tot nu intră în număr atât de mare, în cât să poată ajunge ceva din ele și în ținuturile noastre îndepărtate. De altcum speșele de transport ar scumpi aceste vite până aci așa de tare, în cât prin această nu s'ar ajuta nimic.

Ca cea mai mare pedecă pentru lăsarrea vitelor române să intre la noi în țară se învâlcă neconștient pericolul bolilor de vite orientate pentru economia de vite internă ungară și această ținută se impune mai cu seamă din partea agrară deja de mult ca o astfel de măsură politică comercială, care n'ar trebui nici decum atinsă. Și cu toate acestea, pericolul acesta s'ar pute înconștienta prin aceea, că s'ar înființa la stațiunile de intrare destinate spre acest scop instituții de carantină, sau apoi, dacă cumva ar exista motive ponderose în contra realizării acestei propuneri, totuși ar mai rămâne deschisă calea, ca la locuri potrivite de la graniță, mai cu seamă în ce privește districtul Cămei noastre, la granița din Predeal și la Turnu Roșu, să se construiască abatorii, din cari să se poată trimite carne proaspătă pe piețele de consum cu observarea tuturor măsurilor veterinare de lipsă.

O soluțiune norocoasă a acestei chestiuni, cum și facerea posibilă a importului direct de porci și oi din România, ar fi de importanță deosebită nu numai în general pentru relațiunile de alimentațiune de aici peste tot, ci în această s'ar câștiga și un mijloc eficace pentru combaterea emigrării, care pe câtă vreme mijloacele de trai în condițiuni cel puțin egale de salare vor fi mai eștine în România, va fi tot mai mult sporită prin scumpirea alimentelor.

Stabilirea vămii de import pentru porumbul străin în tariful nostru nou vamal cu taxa minimală de cor. 2.80 per 100 kilograme (acuma cor. 1.19 în aur) — dacă cumva legislațiunea noastră la desbateră tariful vamal n'ar introduce în cazul acesta o remediare atât de necesară din considerațiunea pozițiunei noastre, — de sigur nu-și va pierde efectul în această direcțiune, căci după cum am trebuit să relevăm deja în raportul nostru anterior, porumbul român joacă la noi un rol mare nu numai pentru scopurile industriale, ci acest porumb, în lipsa unei producțiuni interne suficiente, servește la populațiunea noastră limitată foarte numerosă și mai săracă, mai cu seamă și la Secui și Români în același timp ca cel mai important și mai eștin aliment, înlocuind pâinea. Dacă mai adăugăm acum la chestiunea scumpirii unui aliment indispensabil pentru cercurile mai sărace încă și chestiunea scumpirii cărnii ca o calamitate permanentă, nu ne putem închipui nici de cum alta, de cât că se vor îngreuna foarte mult nu numai relațiunile de producțiune și de câștig în general, ci va crește neînștat și mișcarea de emigrare, care și până acum a luat cele mai mari proporțiuni.

Am trebuit să insistăm mai mult la tractarea acestor chestiuni cu intențiune, nu numai pentru-că ele învâlcă în sine importanța actuală în fața regulării noue iminente a relațiunilor noastre de politică comercială cu România, ci mai mult și pentru aceea, pentru-că în timpul din urmă, după cum am arătat mai sus, ele se ivesc mai mult ca ori și când ca chestiuni de aprovizionare generală și merită să fie considerate și din acest punct de vedere și rezolvate în mod favorabil.

Am dat în întregime din raportul camerei comerciale și industriale din Brașov partea care se referă la comerțul nostru esteri cu vecinul regat român, pentru a scote la ivelă miseria cauzată populațiunei noastre prin războiul vamal magiaro-român.

Camera comercială și industrială din Brașov, care reprezintă comitatele Brașov, Sibiu, Făgăraș și Târnava mare, cu dovezi neîndoielnice justifică înaintea guvernului nostru rezultatul desastroas al susamintitului război vamal, din punct de vedere atât al intereselor noastre de stat, cât și al locuitorilor din părțile noastre ardelenice.

Camera comercială și industrială din Brașov și-a împlinit datorița în această privință cu conștiențiositate recerută, motivându-și părerea cu date pozitive și ajungând astfel la concluziunea, — care justifică pe deplin și temerea noastră cea mare, — că adică, dacă rezultatul tratativelor dintr-un guvernul nostru și cel român în privința regulării relațiunilor referitoare la comerțul nostru esteri, nu va sune la o soluțiune favorabilă, „va crește neînștat și mișcarea de emigrare, care și până acum a luat cele mai mari proporțiuni“.

La rândul lor sunt acum deci jurisdicțiunile noastre comitatense să se achite și dinsele de datorițele lor în această chestiune de mare importanță din punct de vedere al intereselor noastre de stat, cum și al existenței populațiunii din părțile acestea de țară.

Dispozițiunile §. 2 din art. de lege XXI ex 1886, pe lângă dreptul administrativ autonom mai asigură congregațiunilor noastre comitatense și îndreptățirea de a tracta atât cu guvernul, cât și cu legislațiunea țării chestiuni de interes public, prin urmare și afaceri comerciale, industriale și economice, de la cari depind interesele de stat și în același

timp s'artea populațiunii noastre azi aprăpe cu deservire ruită în cele materiale.

Să sperăm deci că vom auzi glasul membrilor nostri din congregațiunea comitatensă a Sibiului, cum și a celorlalte comitate interesate în chestia această, ceea ce tocmai acum în ajunul tratativelor comerciale în mod binefăcător ar pute contribui la repararea greșelilor comise timp de 20 de ani în contul statului și în sarcina poporului mărghinaș.

Din pasul „Turnu-Roșu“.

Revistă esternă

Lupta de la Liaojang, începută Marți dimineață într-o stea rusescă și în cele trei armate japoneze, s'a terminat Vineri dimineață, cu învingerea pe partea Japonezilor. Trei zile și trei nopți a durat lupta această, în adevăr titanică, în care atât ostașii ruși, cât și cei japonezi intrau în foc cu bravură vrednică de eternizat. Batalioane întregi cădeau până la ultimul om și peste mormanul de cadavre, cari deosebi în jurul steagurilor erau mari, înaintau alții și alții. Despre grozăvia luptei acesteia dă oarecare iconă faptul că Japonzii au pierdut 20—25.000 de oameni, morți și răniți, ear' pierderile Rușilor sunt încă și mai mari. În urmă Vineri dimineață generalul Kuro-paikin a dat ordin de retragere și întregă stea rusescă a luat-o spre Mucden, gonită de la sud de armatele lui Oku și Nodzu, și probabil că oprită în cale de armata lui Kuroki, care deja la începutul luptei plecase în sus, spre a tăia Rușilor calea de retragere.

Telegrama dte 3 August raportază, că armata lui Kuroki, apinșend oștei rusești calea la Iantai (cam 13 kilometri spre nord de la Liaojang) a silit-o la luptă nouă. După lupte înverșunate Japonzii au ocupat și ultima linie a dealurilor dintr-o poziție strategică ale oștei japoneze și dintr-o calea ferată. Lupta decurge încă și acum, cu mare înverșunare, — încheie telegrama.

O altă telegramă de același dat a agenței Reuter (Londra) raportază că primul corp de armată siberian de sub comanda lui Stackelberg (25.000) e izolat total spre vest de la Liaojang, tăndu-i trupele japoneze toate căile de comunicațiune cu grosul armatei rusești.

De la direcțiunea gimnasului din Brad.

— Avis. —

Anul școlar 1904/5 la gimnasiul public român gr. or. din Brad se va începe la 1/14 Septembrie 1904. Inscriserile și esamenale de emendare se vor face din 1/14—3/16 Septembrie.

Elevii cari doresc a fi inscriși în clasa primă gimnasială sau în clasele normale, sunt datorți a se prezenta la direcțiunea gimnasială însoțiți de părinți ori tutorii lor și prevăduți cu estrase de botez și atestate școlare de pe semestrul ulum, eventual și cu certificatul de revaccinare.

În clasa primă gimnasială se primesc numai acei elevi, cari au împlinit etatea de 9 ani, dar' nu sunt mai bătrâni de 12 ani. În privința primirii ori neprimirii elevilor mai bătrâni de 12 ani deude conferența profesorală.

Elevii din școlile populare se vor supune unui examen și se vor primi după pregătura lor în clasa corespunzătoare. În clasa a III normală elevii nu solvesc didactru: în clasa a IV normală solvesc 6 cor. pe an.

Elevii din tractele Zarand și Hăl-magiu solvesc pe anul întreg 16 cor. didactru, ear' cei din alte tracte și străini solvesc câte 24 cor.

Pentru bibliotecă solvesc toți elevii câte 2 cor. la an, ear' în fondul elevilor morboși, pentru medicină câte 1 cor.

Elevii săraci, diligenți și cu purtare morală bună, se acutesc de la solvirea didactrului, sau se împartășesc cu ajutoare și beneficii din fondul „masa studenților“.

Didactrul și alte taxe se solvesc deodată la inscriere, sau în două rate, jumătate la început, ear' jumătate până în Februarie.

Fără știrea și consensul direcțiunei gimnasiale nici unui elev nu-i este permis a ocupa cuartir.

Fiecare elev e datorit a-și procura la începutul anului școlar toate cărțile și reușitele necesare nouă și n'buună stare. Cărți școlare se pot primi de la direcțiunea gimnasială.

Brad, 19 August (1 Sept.) 1904.

Direcțiunea gimnasială.

NOUȚĂȚI

Prelat de model. Cetim în „Gazeta de Duminecă“ numărul ultim următoarele: „Din incidentul focului grăznic ce a bătuit trumăsa comună Cămpeni din țara Moților I. P. S. Sa metropolitul Metianu din Sibiu a dat exemplul demn de imitat trimițând din avutul seu 500 de corone — cu asigăție telegrafică — pe sama acelor nenorociți. Tot odată a dat ordin protopresbiterului Romul Furduliu să inițieze o colecție în favorul nenorociților rămași pe drumuri. I. P. S. Sa a adresat totodată protopresbiterilor și preoților o circulară plină de învătăuri părintești, în care spune cum trebuie instruit poporul, să se asigure contra incendiului. Știindu-le acestea, nu putem să nu exclamăm: Iată un prelat de model! Dă domne să-i urmeze exemplul toți prelații români!“

Pentru catedrală. Cu lista parohiei Curtuișul mic (tractul Cetatea de pētră) au intrat la colecta pentru zidirea catedralei următoarele contribuiri: Stefan Pașca 3 cor., Gavril Petruș I. Nuțu, Nuț Tănaș I. Rotariu, câte 2 cor., inv. pens., Ioan Conțiu, Ioan Bretan, Teodor Petruș al Onușii, George Petruș I. Todor, Ioan Petruș I. Chirilă, Nuț Cărlig I. Iacob, George Petruș I. Iosif cu soție-sa, Ioan Petruș I. Iosif, Ioan Petruș I. Nichita, Ioan Petruș I. Vasile, George Cărlig al Telenții, Eustratie Mihai, Grigorie Petruș, Teodor Petruș I. Iosif, Grigorie Neagotă, Login Bretan, câte 1 cor., Simion Neagotă, Ioan Cărlig I. Vasile, câte 50 fileri, Zaharie Conțiu 40 fileri, Tămaș Anastasia cantoreșă, Ioan Tămaș I. Daniil, Daniil Cărlig, câte 20 fileri. De tot 25 cor. Se observă că episcopii și membrii comitetului parohial n'au contribuit nimica. Rușine!

De la comitat. Comitetul permanent al comitatului Sibiu împreună cu subcomisiunile lui își va ține ședința lunară în 9 Septembrie st. n. după amiaza la 3 ore în sala mică de ședințe a casei comitatense.

† Br. Nicolae Mustatza. Joi a fost înmormântat în cripta familiară de la Sadagura baronului Nicolae Mustatza, unul dintre truntași Românilor din Bucovina, răposat în etate de 65 ani. De la 1869 începând a fost aprăpe la toate alegerile diale ale deputat în dieta țării, a fost membru al consiliului căilor ferate, al consiliului școlar al țării, al comitetului mare al casei de economii etc. și membru aprăpe la toate societățile de binefacere. Din partea M. Sale a fost decorat cu „Coroana de fer“ în gradul cl. III. La 1892 a făcut alianță cu partidul Ruthenilor bătrâni spre a obține majoritatea în dietă, asigurând în 1892 și 1898 majoritatea românească în comitetul țării. În conflictul cu guvernul Pace (în 1892) terminat prin rechămarea contelui Pace, răposatul a avut rol de frunte. În 1898 provocase mare reșpensiune și indignare într-o Remăni prin reșpensiune dat regelui Carol la gara din Cernăuți, unde aștrăit a reșpensiune regelui: „Majestät! wir sind deutsch erzogen“, — reșpensiune caracteristică pentru educația ce se făcea mai de mult în Bucovina.

† Nicodim Dan, învătătoriu român gr. or. în Zărnești și membru al mai multor corporațiuni, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sfintele taine, a trecut la cele eterne Vineri dimineață la 2 ore, în etate de 64½ ani, în al 44-lea an al zolșei și rodnice sale activități dascălești, al 40-lea an al binecuvântatei sale căsătorii și în 1-a zi a intrării sale în binecuvântata pensiune. În mormântarea defunctului s'a făcut Duminecă în 22 August (4 Septembrie) la 2 ore p. m. în cimitirul gr.-or. din Zărnești. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

O confiscare nouă. Cetim în „Magyar Szó“ ca inspectorul reg. de școle din comitatul Hunedora vizitând zilele trecute șola din Banpotoc a găsit la învătătorul Sabin Bogdan o cârtică de versuri publicată de inv. Ioan Dariu sub titlul „Carte de diverse“ (?) și fiindcă versurile din ea sunt „agitări contra statului magiar“ („az abban levő versek a magyar állam elleni izgatások“) inspectorul i-a confiscat cartea și a trimis-o procuraturii reg. din Mureș-Oșorhei, care a pus deja la cale procedura contra autorului și reșpânditorului, cum și pentru nimicirea cârtii. Totodată a dispus prin judele de investigație confiscarea tuturor esemplarelor din țară.

Făgărașul — oraș cu magistrat. „Az Ujság“ e informat, că în locuitorii Făgărașului s'a inițiat o mișcare în scopul, ca Făgărașul să fie avansat din „comună mare“ în oraș cu magistrat și că petițiunea în scopul acesta ar fi subscris-o deja 266 cetățeni contribuți. Această petițiune va sune la pertractare în proxima adunare generală a reprezentanței comunale, ear' congregațiunea comitatensă o va lua la desbateră la toamnă.

Acte militare furate. Ziariul „Kuryew Lwowski“ din Lemberg raportază, că o semă de acte militare foarte importante, pe cari comanda corpului de armată din Przemysl le spedasă ministerului de război la Viena, au dispărut din trenul ce în noptea de 19 August plecase spre Viena. Cele de mai puțină importanță au fost aflate dimineața împrețiate pe linia căii ferate.

Grindină ucigașă. La Oravița a bătut Vineri grindină uriașă, care nu numai a sămănături a făcut pagube mari, ci a cauzat și mărtea unui copil, pe care ajungându-l năpasta pe stradă, până să ajungă să se adăpostescă sub coperta căpștase în cap câteva lovituri de bucăți de ghiță așa de puternice, în cât mititelul a murit.

Oraș pustiit de vifor. În una din nopțile trecute a trecut peste orașul italian Sorrento un vifor uriaș, care de pe aprăpe toate edificiile a doborât coperișele, ear' olivii și plantațiunile de portocali le-a smuls din rădăcină pe toate. În jurul palatului arhiepiscopesc și al bisericii sunt mormane de ruine, zidurile mănăstirii pauline s'au prăbușit peste hotelul Tasso, în care pe ferești și uși abura plăia de cărămizi și petri desprinse din zid, ear' oșpeții spăriați din somn au alergat toți la stradă așa cum săriseră din pat. În odaia unuia viforul i-a aruncat pe ferestă o masă de grădină. Întreg orașul e ca bombardat de mare oște inimică.

Măncată de lupi. Ziariului „Az Ujság“ i-se raportază din Deva, că veduva lui Petru Lasc din Vaidei s'a dus Marți seara la câmp să-și piziască cucuruzul, ear' Mercurii dimineața jutariul a aflat-o acolo mărta, având numai capul și trunchiul trupului. Probabil că peste nopte au atacat-o lupii și i-au mănecat brațele și picioarele.

La „fondul de 20 fileri“ al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“ pentru acuirea unei case cu hală de vințare au mai dăruit: dl Pavel Beșe, preot-căchet în Borgo-Prund, pentru sine și copiii sei Leontina, învătător în Borgo-Bistrița, Octavia, absolventă a școlei civile din Sibiu, Anastasiu, absolvent de comerciale, și Măriora, elevă a școlei de lucru de mână (Luther) din Sibiu, pentru fie-care câte 20 fileri, Zaharie Mihăilțan, paroch în Limba și soție-sa Ana n. Stoica, ambii 1 cor.; familia Ioan Clôje (Boța), 2 cor.; Ioan Bogdan, paroch (Totou) 40 fileri; Pompiliu Predovici, paroch (Vingard) pentru sine, soție-sa Ana și ficele lor Valeria, Veturia și Pompilia, în total 1 cor. 20 fileri, Măriora și Florin Ioan Stola (Saliște) fie-care câte 20 fileri; dșora Olga Stolanovici (București), elevă a școlei de pictură din Munchen, 4 cor.; Ioan Marian, paroch (Velt) pentru sine, soție-sa Aurelia și copiii lor Letitia și Virgil, în total 1 cor., și Vic. Tordășianu, 10 fileri.

Un epitaf magiar din secolul XVII. În cursul sapăturilor pentru regularea locului din fața capelei Sf. Mihail din Casovia a fost aflată o pētră sepulchrală, vechiă de cel puțin trei sute de ani, pe care epitaful e în limba magiară, — o raritate mare această, fiind că toate pētrile sepulchrale vechi, câte s'au aflat până acum și se păstrează în muzeul din Budapesta, sunt cu epitaf latin. Pētra găsită acum a fost făcută pentru copiii lui George Kalmár și are următorul epitaf:

It fekszenek Kalmár Giörginek két Giermeke Egi Lieanzo és egi Fio Meliek Az Urban El Nivgotanak . . . 1622. Esztendőben kiknek Isten Adgion Czendes Nivgotást es odvosseges Feltámadást Az Utolsó Napon. „Tudom, Hogi Az En Megvaltom El es az utolsó Napon a Földbő Feltámadok Es Körüvetetem Bűömmel és Az en Testemben Latom meg Istenemet“.

Românește: Aici zac doi copii ai lui Kalmár George O tată și un fecior Cari Au Adormit în Domnul . . . în Anul 1622 căroră Dumnezeu Să le dea Odihnă Lină și Invierie mântuitoare În Ziua Cea Din Urmă. „Știu, Că Mântuitorul Meu Trăește și în Ziua cea din urmă Inviez din Pământ Și Voi fi Imbrăcat În Pielea Mea și În Trupul meu Voi Vedea pe Dumnezeul Meu“.

Rugare către economi.

Conformându-ne rescriptului ministerial nr. 8732, ne adresăm și pe această cale către economii nostri din comitatul Sibiu cu frățesca rugare, ca cel mai târziu până în 8 Septembrie n. c. să ne vestescă dacă sunt aplicați să primescă vite în iernatic (spre iernare), anume câte capete și sub ce condițiuni?

Sibiu, 3 Septembrie n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu“.

D. Comșa
președinte.

Vic. Tordășianu
secretariu.

Nr. 665 1904.

[263] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor învățătoresci din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraș, se descrie concurs cu termen de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

1. **Galpuia**, cu salariu de 600 corone, și anume: 300 cor. prin repartitiune de la popor și 300 din ajutorul de stat ce se va vota după alegerea și întărirea învățătorului definitiv, cuartir în edificiul școlii și grădina corespunzătoare.

2. **Romita** cu salariu de 600 cor., și anume: 196 cor. prin repartitiune de la popor și 404 corone ajutoriu de stat.

Cererele de concurs instruite conform normelor din vigore au a se substerne la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Fizeș-Sănpetru, 18/31 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraș, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 312 1904.

[251] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu în comuna bisericească **Frăua**, protopresbiteratul Mediaș, se descrie prin acesta concurs cu termen de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt: salariu de 600 cor., și anume: 400 cor. din repartitie, ear' 200 cor. de la stat; un stânjin de lemne și cuartir liber în edificiul școlii.

Dreptul la primul cuincuenal, după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, sunt obligați a instrua elevii în cântările liturgice și a cânta cu ei la sfânta liturgie, având a se prezenta înainte de alegere în vre o Duminică sau sâmbătoare în biserică, spre a și arăta dexteritatea în cântări.

Suplicele concursuale instruite conform normelor în vigore, se vor așterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis.

Mediaș, 12 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaș, în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 1244 1904.

[258] 2—3

Concurs repetit

Necompetând concurenți convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român” nr. 69 pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala gr. orient. confesională din comuna **Bărgăș** se publică din nou concurs cu termen de 8 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 corone din repartitie pe popor, cuartir, lemne de foc și grădina recerută.

Reflectanții la acest post au a se prezenta în vre o Duminică sau sâmbătoare în comuna Bărgăș spre a și arăta dexteritatea în cântările bisericești și tipic.

Concurenții au a și așterne cererile instruite conform normelor în vigore în termenul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Bendorf, 17 August 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 69/1904.

[261] 2—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericească din **Poplaca**, protopresbiteratul Sibiu, va da în 8/21 Septembrie a. c. la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere edificarea unei școlii nouă, conform planului și preliminarului de spese aprobat de vener. consistoriu nr. 4914 școl. dto 13 Maiu 1904 în sumă de 31.541 cor. 81 fil.

Întreprinzătorii cari vor reflecta la această întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus-oferentul va fi îndatorat a depune cautiunea recerută în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedea până la ziua licitării la oficiul parohial gr. or. d. n. Poplaca.

Poplaca, în 18 August st. v. 1904.

Pentru comitetul parohial:

Coman Baca
president.

Oprea Olariu
notar. comit. parohial.

Sbôr'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de A. Bena. Prețul cor. 1.50, porto 10 fil. Se capătă la Librăria archid.

Nr. 761.

[255] 2—3

Concurs repetit

Subsemnatul comitet parohial, dorind a întregi condițiunile din concursul publicat în „Telegraful Român” nr. 82 a. c. pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala noastră din **Bungard**, protopresbiteratul gr. or. Sibiu, publică concurs nou cu termi: de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”, cu emolumentele următoare:

1. Salariu 600 cor. plătitil treilunar din cassa alodiului comunal.

2. Cuartir corespunzător, în edificiul școlii, constător din 2 odăi și pivniță.

3. Lemnele trebuincioase pentru încălzit și fier.

4. Grădina de legume lângă școală.

5. Dacă alesul va fi în stare a compune cor bisericesc cel puțin în 2 voci, va fi remunerat cu 100 cor.

6. Cuincuenalele prescise în lege, i-se asigură după anii de serviciu avuți până aci. La acest post vor fi preferiți acei concurenți, cari pe lângă pregătirile legale, vor avé cel puțin 4 clase gimnasiale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au a se prezenta în vre o Duminică sau sâmbătoare în biserică, spre a și arăta dexteritatea în cântări și tipic, deore ce sunt datori a tiné o strană în biserică.

Suplicele se vor așterne on. oficiu protopresbiteral gr. or. Sibiu, în termenul prescrist. Bungard, 16 August st. v. 1904.

In numele comitetului parohial:

Teodor Necșă
president.

Vidi!

Ioan Papiu
protopresbiter.

[259] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională română gr. or. din centrul **Branului**, se descrie concurs cu termen de 20 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salariu fundamental 600 corone plătiți în rate lunare anticipative din fondurile bisericești-scolare.

Cuartir în natură și 3 (trei) stângini de lemne pentru încălzitul locuinei; 1/4 juger de grădină eventual 12 corone.

De la concurenți se cere pe lângă calificatiunea specială să aibă cel puțin 6 clase gimnasiale, și cunoștințe temeinice în limba magiară; să cunoască musica instrumentală pentru ca să pôtă înființa și conduce un cor, pentru care va primi o remunerațiune specială de 100 corone.

Cuincuenalele se vor plăti numai după anii de serviciu făcuți la această școală.

Petițiunile instruite în sensul normelor în vigore sunt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Bran în Zernești până la termenul sus amintit.

Eforia școlii rom. gr. or. din centrul Branului.

Bran, în 14 August 1904.

George Babeș
paroh, presidentul eforiei

N. Runcan
notariul eforiei.

Vezut!

Ioan Dan
adm. protopresb.

Un tinér român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiececane pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

In Septembrie c. începe un

nou curs

pentru desemn de croială, pregătire de haine, cusătură de albituri, împletire cu fuscioare (= Klöppeln), brodare cu aur, cu alb și cu diferite colori, și pentru pregătirea de ori ce lucrări de mână moderne.

Instrucțiunea se pôte face în toate limbile ferii. (254) 3—3

Se primesc domnișore și cu întrégă întreținerea.

Maria Lurz

Sibiu, strada Măcelarilor nr. 6, parter.

Un candidat de avocat

perfect în stil magiar și român, se primește momentan pe lângă condițiuni foarte favorabile în cancelaria avocatului Dr. **Mátyás Lazar**, Sibiu, strada urezului nr. 11. [250] 3—3

La Librăria Tipografiei Archidiececane se află de vânzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coșbuc* 2—

Iisus Christos cu cuvintele sfinte scripturi, de *Dr. Petru Barbu* 2-50

Cântece, de *Emil Sabo* C. 1—

Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu* —80

Foiletone, de *Ilarie Chendi* 2-50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Armîna (românca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan* 2—

Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* 1 50 plus 20 fil. porto postal.

Teodor V. Păcățian:

Istoriografi vechi, istorio-

grafi noi, studiu critic în chestia vechiei metropolii ortodoxe române 2—

Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering 8—

Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați —80

Istoria politiceii, după Sir Frederick Pollok 1—

Libertatea, traducere după John Stuart Mill 2—

Tôte aceste cărți se pot procura de la Librăria archidiececană din Sibiu (Nagyszeben)

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCOLĂ

pentru 2 și 3 voci

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fele casnice. 7. Tiganca. 8. Sunt fecior sdraven. 9. Eu mă duc codrul rămâne. 10. Imn ocașional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae. Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In ciresar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vânătoresc. 6. Astăzi sâcriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pără. 8. Cucule penă galbenă. 9. Viyat țera mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiececane din Sibiu-Nagyszeben

Teodor V. Păcățian:

Istoriografi vechi, istorio-

grafi noi, studiu critic în chestia vechiei metropolii ortodoxe române 2—

Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering 8—

Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați —80

Istoria politiceii, după Sir Frederick Pollok 1—

Libertatea, traducere după John Stuart Mill 2—

Tôte aceste cărți se pot procura de la Librăria archidiececană din Sibiu (Nagyszeben)

Convocare.

Toți acei p. t. domni, dómne sau domnișore cari au subscris acțiuni la înființanda bancă „**Tárnaveana**” prin acesta sunt convocați la

Adunarea generală constituantă

care se va tiné în 11 Septembrie st. n. a. c. la 3 ore p. m. în Sighișora.

Totodată sunt rugați domni acționari, ca conform prospectului esmis, să bine voiescă până la termenul de mai sus, a solvi cele 20% scrise în prospect la adresa dlui Dr. **Toma Cornea**, avocat în Sighișora.

Fondatorii.

Meghivó.

Mindazon t. cz. urak vagy hölgyek, kik az alakulandó „**Tárnaveana**” pénzintézetnél részvényeket irtak alá, ezennel felkéretnek sziveskedjenek a Segesváron f. é. szeptember hó 11 én d. u. 3 órakor megtartandó

Alakuló közgyűlésre

minél nagyobb számban megjelenni.

Egyuttal felkéretnek sziveskedjenek fentti határidőig a kibocsátott tervezet értelmében 20% ot Dr. **Cornea Tamás**, ügyvéd úr czimére Segesvárra elküldelni.

(262) 1—2

Az alapítók.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

Patent

nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și invioreză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

Nu e mijloc secret

pe lângă garanție.

da împrejurării, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amefeli, înțituri de ureche, bătăie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate incurse din tôte părțile lumii cari prețuesc cu multămire invențiunea mea și ori-cine pôte examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis se se confunde cu aparatul „Volta” deore-ce „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja înființarea crucei mele electro-magnetice o recomandă în d'osebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Espeditie din centru și locul de vânzare pentru țără și străinătate e: **MÜLLER ALBERT**, Budapesta, V., strada **Vadász 42/V**, colțul strada **Kálmán**.